HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a noua)

8 iunie 2017*

„Trimitere preliminară — Agricultură — Introducerea pe piață a produselor de protecție a plantelor — Directiva 2008/69/CE — Articolul 3 alineatul (2) — Procedură de reevaluare de către statele membre a produselor de protecție a plantelor autorizate — Termen — Divergență între versiunile lingvistice”

În cauza C-293/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania), prin decizia din 5 mai 2016, primită de Curte la 25 mai 2016, în procedura

Sharda Europe BVBA

împotriva

Administración del Estado,

Syngenta Agro SA,

CURTEA (Camera a noua),

compusă din domnul E. Juhász, președinte de cameră, și domnii C. Vajda și C. Lycourgos (raportor), judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru guvernul spaniol, de M. A. Sampol Pucurull, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de I. Galindo Martín și de F. Moro, în calitate de agenți,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: spaniola.

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 3 alineatul (2) din Directiva 2008/69/CE a Comisiei din 1 iulie 2008 de modificare a Directivei 91/414/CEE a Consiliului privind includerea clofentezin, dicamba, difenoconazol, diflubenzuron, imazaquin, lenacil, oxadiazon, picloram și piriproxifen ca substanțe active (JO 2008, L 172, p. 9).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Sharda Europe BVBA (denumită în continuare „Sharda”), pe de o parte, și Syngenta Agro SA (denumită în continuare „Syngenta”), pe de altă parte, în legătură cu o procedură de reevaluare a unui produs de protecție a plantelor înregistrat sub denumirea Sharda.

Cadrul juridic

Directiva 2008/66/CE

3 Articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2008/66/CE a Comisiei din 30 iunie 2008 de modificare a Directivei 91/414/CEE a Consiliului în vederea includerii substanțelor bifenox, diflufenican, fenoxaprop-P, fenpropidin și chinoclamină ca substanțe active (JO 2008, L 171, p. 9) prevede:

„Prin derogare de la alineatul (1), orice produs de protecție a plantelor autorizat care conține bifenox, diflufenican, fenoxaprop-P, fenpropidin și chinoclamină ca substanță activă unică sau ca substanță activă asociată cu alte substanțe active care au fost incluse în anexa I la Directiva 91/414/CEE [a Consiliului din 15 iulie 1991 privind introducerea pe piață a produselor de uz fitosanitar (JO 1991, L 230, p. 1, Ediție specială, 03/vol. 10, p. 30)] până la 31 decembrie 2008 cel târziu face obiectul unei reevaluări de către statele membre în conformitate cu principiile uniforme menționate în anexa VI la Directiva 91/414/CEE, pe baza unui dosar care respectă condițiile prevăzute în anexa III la directiva menționată anterior și ținând seama de partea B a rubricii din anexa I la directiva respectivă privind substanțele bifenox, diflufenican, fenoxaprop-P, fenpropidin și, respectiv, chinoclamină. Pe baza acestei evaluări, statele membre stabilesc dacă produsul respectă condițiile prevăzute la articolul 4 alineatul (1) literele (b), (c), (d) și (e) din Directiva 91/414/CEE.

[…]”

Directiva 2008/69

4 Considerentul (7) al Directivei 2008/69 are următorul cuprins:

„Fără a aduce atingere obligațiilor descrise în Directiva 91/414/CEE, ca urmare a includerii unei substanțe active în anexa I, statele membre ar trebui să dispună de o perioadă de șase luni de la includerea substanțelor pentru a revizui autorizațiile existente pentru produsele de protecție a plantelor care conțin substanțele active enumerate în anexă, asigurându-se astfel îndeplinirea cerințelor prevăzute în Directiva 91/414/CEE, în special la articolul 13, precum și condițiile relevante din anexa I. După caz, statele membre ar trebui să modifice, să înlocuiască sau să retragă autorizațiile existente, în conformitate cu dispozițiile Directivei 91/414/CEE. Prin derogare de la termenul menționat anterior, ar trebui să se prevadă un termen mai lung pentru prezentarea și evaluarea dosarului complet, prevăzut în anexa III, al fiecărui produs de protecție a plantelor pentru fiecare utilizare preconizată, în conformitate cu principiile unitare enunțate în Directiva 91/414/CEE.”

5 Articolul 3 din Directiva 2008/69 prevede:

„(1) În conformitate cu Directiva 91/414/CEE, până la 30 iunie 2009, statele membre vor modifica sau retrage, după caz, autorizațiile existente pentru produsele de protecție a plantelor care conțin substanțele active enumerate în anexă ca fiind substanțe active.

Până la acea dată, statele membre verifică, în special, dacă se respectă condițiile din anexa I la directiva menționată referitoare la substanțele enumerate în anexă, cu excepția celor specificate în partea B a înregistrării corespunzătoare substanțelor active respective, precum și dacă titularii autorizației dețin sau au acces la dosare care îndeplinesc cerințele din anexa II la directiva menționată anterior, în conformitate cu condițiile prevăzute la articolul 13 din directiva menționată.

(2) Prin derogare de la alineatul (1), în cazul fiecărui produs de protecție a plantelor autorizat care conține una dintre substanțele active enumerate în anexă, ca substanță activă unică sau ca una dintre mai multe substanțe active, toate menționate în anexa I la Directiva 91/414/CEE, până cel târziu la 31 decembrie 2008, statele membre reevaluează produsul în conformitate cu principiile unitare prevăzute în anexa VI la Directiva 91/414/CEE, pe baza unui dosar care satisface cerințele anexei III la directiva respectivă și luând în considerare partea B a înregistrării din anexa I la directiva respectivă în ceea ce privește substanțele active enumerate în anexă. Pe baza acestei evaluări, statele membre decid dacă produsul îndeplinește condițiile menționate la articolul 4 alineatul (1) literele (b), (c), (d) și (e) din Directiva 91/414/CEE.

[…]”

Directiva 2008/70/CE

6 Articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2008/70/CE a Comisiei din 11 iulie 2008 de modificare a Directivei 91/414 în vederea includerii substanței active tritosulfuron (JO 2008, L 185 p. 40) prevede:

„Prin derogare de la alineatul (1), pentru fiecare produs de protecție a plantelor autorizat care conține tritosulfuron fie ca substanță activă unică, fie ca una dintre substanțele active cuprinse în anexa I la Directiva 91/414/CEE până la 30 noiembrie 2008 cel târziu, statele membre reevaluează produsul, în conformitate cu principiile uniforme prevăzute în anexa VI la Directiva 91/414/CEE, pe baza unui dosar care îndeplinește cerințele din anexa III la respectiva directivă și luând în considerare partea B a tabelului cuprinzând date din anexa I la respectiva directivă cu privire la tritosulfuron. Pe baza acestei evaluări, statele membre stabilesc dacă produsul îndeplinește condițiile menționate la articolul 4 alineatul (1) literele (b), (c), (d) și (e) din Directiva 91/414/CEE.

[…]”

Directiva 2010/28/UE

7 Articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2010/28/UE a Comisiei din 23 aprilie 2010 de modificare a Directivei 91/414 în vederea includerii substanței active metalaxil (JO 2010, L 104, p. 57) prevede:

„Prin derogare de la alineatul (1), pentru fiecare produs de protecție a plantelor autorizat care conține metalaxil, fie ca substanță activă unică, fie ca una dintr-o serie de substanțe active, toate fiind incluse în lista din anexa I la Directiva 91/414/CEE până la 30 iunie 2010 cel târziu, statele membre reevaluează produsul în conformitate cu principiile uniforme prevăzute în anexa VI la Directiva 91/414/CEE, pe baza unui dosar care îndeplinește cerințele din anexa III la directiva respectivă și luând în considerare partea B a rubricii din anexa I la directiva respectivă cu privire la metalaxil. Pe baza evaluării respective, statele membre determină dacă produsul îndeplinește condițiile menționate la articolul 4 alineatul (1) literele (b), (c), (d) și (e) din Directiva 91/414/CEE.

[…]”

Litigiul principal și întrebările preliminare

8 La 14 ianuarie 2009, Sharda a depus, în temeiul articolului 3 alineatul (2) din Directiva 2008/69, o cerere de reevaluare a autorizației eliberate pentru introducerea pe piață a produsului de protecție a plantelor „Core”, care conținea difenoconazol, una dintre substanțele active care figurează în anexa la această directivă. Cererea menționată a fost admisă de autoritățile naționale competente.

9 Syngenta a formulat o cale de atac administrativă la Secretaría General Técnica del Ministerio de Medio Ambiente, Rural y Marino (Secretariatul General tehnic al Ministerului Mediului și Mediului Rural și Marin, Spania) având ca obiect retragerea autorizației eliberate pentru produsul de protecție a plantelor „Core”. Potrivit Syngenta, cererea de reevaluare a acestui produs a fost depusă după 31 decembrie 2008, data limită, în opinia sa, pentru a depune o astfel de cerere de reevaluare, conform articolului 3 alineatul (2) din Directiva 2008/69. Prin decizia din 20 ianuarie 2011, respectivul secretariat general tehnic a respins această cale de atac.

10 Syngenta a formulat o acțiune împotriva acestei decizii la Tribunal Superior de Justicia de Madrid (Curtea Superioară de Justiție din Madrid, Spania), care, prin hotărârea din 25 octombrie 2013, a anulat procedura de reevaluare a produsului de protecție a plantelor „Core”, pentru motivul că cererea de reevaluare a fost depusă după expirarea termenului prevăzut la articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2008/69.

11 Sharda a declarat recurs împotriva acestei hotărâri la Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania), susținând că data vizată la acest articol 3 alineatul (2) nu se opunea prezentării unor cereri de reevaluare după 31 decembrie 2008.

12 Syngenta a arătat că, dat fiind că articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2008/69 constituie o dispoziție imperativă care nu poate fi interpretată altfel, cererea de reevaluare depusă de Sharda la 14 ianuarie 2009, respectiv după data limită prevăzută la această dispoziție, nu ar fi trebuit să fie niciodată admisă.

13 Instanța de trimitere consideră că, pentru a soluționa litigiul cu care este sesizată, este necesar să se stabilească dacă termenul prevăzut la respectivul articol 3 alineatul (2) este un termen peremptoriu sau dacă este vorba despre un termen care poate fi prelungit de statele membre, din motive obiective de forță majoră sau în conformitate cu dreptul lor intern.

14 În aceste condiții, Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Data de 31 decembrie 2008, prevăzută la articolul 3 alineatul (2) din Directiva [2008/69], în versiunea în limba spaniolă, trebuie interpretată ca data la care expiră termenul limită pentru efectuarea reevaluării de către statele membre, ca data limită pentru includerea substanțelor active care trebuie reevaluate în lista prevăzută la anexa I la Directiva [91/414] sau ca data până la care se poate depune respectiva cerere de includere?

2) Expresia «până cel târziu la 31 decembrie 2008», prevăzută la articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2008/69, reprezintă un termen imperativ în temeiul obiectivului urmărit de sistemul instituit de Directiva 91/414 și care nu permite statelor membre să îl prelungească, astfel încât este stabilit definitiv de Directiva [2008/69]?

3) În cazul în care se interpretează că termenul respectiv poate fi prelungit, acesta se poate prelungi din motive obiective de forță majoră sau faptul că mandatul prevăzut la articolul 3 vizează statele membre presupune că acestea au posibilitatea să îl prelungească în conformitate cu legislația națională și în funcție de situațiile și de condițiile care rezultă din aceasta?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

15 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 3 alineatul (2) primul paragraf din Directiva 2008/69 trebuie interpretat în sensul că data de 31 decembrie 2008 pe care o prevede corespunde, pentru un produs de protecție a plantelor autorizat deja care conține una dintre substanțele active menționate în anexa la această directivă, unui termen pe care statele membre îl au la dispoziție pentru a efectua reevaluarea, prevăzută la respectivul articol 3 alineatul (2) primul paragraf, a acestui produs de protecție a plantelor sau unui termen pentru a depune cererea de reevaluare corespunzătoare sau datei limită la care trebuie să fi fost incluse în lista care figurează în anexa I la Directiva 91/414 toate substanțele active pe care le conține acest produs de protecție a plantelor, altele decât cele enumerate în anexa la Directiva 2008/69, pentru a lua naștere o obligație de a efectua reevaluarea produsului respectiv.

16 Articolul 3 alineatul (2) primul paragraf din Directiva 2008/69, a cărui interpretare este solicitată, prevede că, „în cazul fiecărui produs de protecție a plantelor autorizat care conține una dintre substanțele active enumerate în anexă, ca substanță activă unică sau ca una dintre mai multe substanțe active, toate menționate în anexa I la Directiva 91/414/CEE, până cel târziu la 31 decembrie 2008, statele membre reevaluează produsul în conformitate cu principiile unitare prevăzute în anexa VI la Directiva 91/414/CEE”.

17 După cum menționează instanța de trimitere, trebuie să se constate că există o discordanță între modul de redactare a versiunii în limba spaniolă a articolului 3 alineatul (2) primul paragraf din Directiva 2008/69 și modul de redactare a altor versiuni lingvistice.

18 Astfel, versiunea în limba spaniolă a acestei dispoziții, potrivit căreia „todo producto fitosanitario autorizado […] será objeto de una nueva evaluación, a más tardar, el 31 de diciembre de 2008”, pare să conducă la o interpretare potrivit căreia data de 31 decembrie 2008 constituie termenul maxim pe care îl au la dispoziție statele membre pentru a efectua o reevaluare, în sensul acestei dispoziții, a fiecărui produs de protecție a plantelor autorizat care conține una dintre substanțele active enumerate în anexa la această directivă, ca substanță activă unică sau ca una dintre mai multe substanțe active, toate menționate în anexa I la Directiva 91/414.

19 Versiunile articolului 3 alineatul (2) primul paragraf din Directiva 2008/69 în limbile germană („die sämtlich bis spätestens 31 Dezember 2008 in Anhang I der Richtlinie 91/414/EWG aufgeführt waren”), engleză („all of which were listed in Annex I to Directive 91/414/EEC by 31 December 2008 at the latest”) și franceză („toutes inscrites à l’annexe I de la directive 91/414/CEE au plus tard le 31 décembre 2008”) conduc, în schimb, la o interpretare potrivit căreia data de 31 decembrie 2008 se referă la includerea substanțelor active pe care le conține produsul de protecție a plantelor autorizat care trebuie să facă obiectul unei reevaluări de către statele membre, în conformitate cu prevederile respectivului articol 3 alineatul (2). Acest lucru este valabil printre altele și pentru versiunile acestei dispoziții în limbile greacă, italiană și neerlandeză.

20 Mai precis, modul de redactare a tuturor acestor versiuni lingvistice, cu excepția versiunii în limba spaniolă, indică faptul că produsul de protecție a plantelor vizat trebuie să facă obiectul unei reevaluări dacă toate substanțele active din compoziția sa, împreună cu cele care figurează în anexa la Directiva 2008/69, au fost introduse în anexa I la Directiva 91/414 cel târziu la 31 decembrie 2008.

21 Trebuie amintit că, în conformitate cu o jurisprudență constantă a Curții, formularea utilizată în una dintre versiunile lingvistice ale unei dispoziții din dreptul Uniunii nu poate constitui singurul temei pentru interpretarea acestei dispoziții și nici nu se poate atribui respectivei formulări, în această privință, un caracter prioritar în raport cu celelalte versiuni lingvistice. Astfel, necesitatea aplicării și, prin urmare, a interpretării uniforme a unui act al Uniunii exclude posibilitatea ca textul să fie privit în mod izolat, prin raportare la una dintre versiunile sale, ci impune ca acesta să fie interpretat în raport cu economia generală și cu finalitatea reglementării din care face parte (a se vedea în special Hotărârea din 27 octombrie 1977, Bouchereau, 30/77, EU:C:1977:172, punctul 14, precum și Hotărârea din 17 martie 2016, Kødbranchens Fællesråd, C-112/15, EU:C:2016:185, punctul 36).

22 În această privință, trebuie, în primul rând, să se arate că Directiva 2008/69 a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2009. Or, ar fi incompatibil cu domeniul de aplicare *ratione temporis* al respectivei directive ca articolul 3 alineatul (2) primul paragraf din aceasta să fie interpretat în sensul că impune ca reevaluările conform acestei dispoziții să fie efectuate sau ca cererile corespunzătoare să fie depuse cel târziu la 31 decembrie 2008, respectiv înainte de data intrării în vigoare a directivei.

23 În al doilea rând, trebuie să se arate că în considerentul (7) al Directivei 2008/69 se menționează un termen de șase luni de la care trebuie să se deroge pentru prezentarea și evaluarea dosarului complet, prevăzute la articolul 3 alineatul (2) din această directivă. Termenul respectiv începe să curgă, în conformitate cu prima teză a acestui considerent, de la includerea unei substanțe active în anexa I la Directiva 91/414, cu alte cuvinte de la intrarea în vigoare a Directivei 2008/69, care prevede acea includere. Întrucât această din urmă directivă a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2009, considerentul (7) al acesteia se referă, pentru prezentarea și evaluarea dosarului complet, prevăzute la articolul 3 alineatul (2) din directiva menționată, la o dată ulterioară datei de 30 iunie 2009. Rezultă că data de 31 decembrie 2008, menționată la articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2008/69, nu poate constitui termenul prevăzut pentru reevaluarea unui produs de protecție a plantelor în sensul acestei dispoziții.

24 În al treilea rând, astfel cum a indicat Comisia în observațiile scrise, trebuie să se facă referire la Directivele 2008/66, 2008/70 și 2010/28, care, precum Directiva 2008/69, modifică Directiva 91/414 în scopul de a adăuga substanțe active în anexa I la aceasta și cuprind fiecare un articol 3 alineatul (2) care nu este diferit de articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2008/69 decât în ceea ce privește data și substanța sau substanțele active la care se referă. Or, modul de redactare a articolului 3 alineatul (2) din fiecare dintre aceste directive, inclusiv în versiunea lor în limba spaniolă, corespunde modului de redactare a versiunilor lingvistice ale articolului 3 alineatul (2) din Directiva 2008/69, menționate la punctul 19 din prezenta hotărâre, din care reiese în mod clar că data prevăzută de fiecare dintre aceste articole 3 alineatul (2) constituie data limită la care trebuie să fi fost introduse în lista care figurează în anexa I la Directiva 91/414 toate substanțele active conținute într-un produs de protecție a plantelor care conține, pe de altă parte, una dintre substanțele active enumerate în anexa la fiecare dintre aceste directive, pentru a lua naștere o obligație de a efectua o reevaluare a produsului respectiv.

25 Având în vedere toate considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 3 alineatul (2) primul paragraf din Directiva 2008/69 trebuie interpretat în sensul că data de 31 decembrie 2008 pe care o prevede acesta corespunde, pentru un produs de protecție a plantelor autorizat deja care conține una dintre substanțele menționate în anexa la această directivă datei limită la care trebuie să fi fost incluse în lista care figurează în anexa I la Directiva 91/414 toate substanțele active pe care le conține respectivul produs de protecție a plantelor, altele decât cele enumerate în anexa la Directiva 2008/69, pentru a lua naștere o obligație de a efectua o reevaluare a acelui produs, prevăzută la acest articol 3 alineatul (2) primul paragraf.

Cu privire la a doua și la a treia întrebare

26 A doua și a treia întrebare preliminară se întemeiază pe premisa potrivit căreia data de 31 decembrie 2008, prevăzută la articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2008/69, corespunde unui termen pentru depunerea unei cereri având ca obiect efectuarea reevaluării unui produs de protecție a plantelor prevăzute la această dispoziție. Or, din răspunsul dat la prima întrebare rezultă că data în discuție nu corespunde unui astfel de termen.

27 În consecință, nu este necesar să se răspundă la a doua și la a treia întrebare adresate de instanța de trimitere.

Cu privire la cheltuielile de judecată

28 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a noua) declară:

Articolul 3 alineatul (2) primul paragraf din Directiva 2008/69/CE a Comisiei din 1 iulie 2008 de modificare a Directivei 91/414/CEE a Consiliului privind includerea clofentezin, dicamba, difenoconazol, diflubenzuron, imazaquin, lenacil, oxadiazon, picloram și piriproxifen ca substanțe active trebuie interpretat în sensul că data de 31 decembrie 2008 pe care o prevede acesta corespunde, pentru un produs de protecție a plantelor autorizat deja care conține una dintre substanțele menționate în anexa la această directivă datei limită la care trebuie să fi fost incluse în lista care figurează în anexa I la Directiva 91/414/CEE a Consiliului din 15 iulie 1991 privind introducerea pe piață a produselor de uz fitosanitar toate substanțele active pe care le conține respectivul produs de protecție a plantelor, altele decât cele enumerate în anexa la Directiva 2008/69, pentru a lua naștere o obligație de a efectua o reevaluare a acelui produs, prevăzută la acest articol 3 alineatul (2) primul paragraf.

Semnături